

УДК 339.9:658.5

Горбань С.Ф.¹, Дигтяр А.В.²

¹ канд. техн. наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

² студ. гр. БТЕ-0813 НУ «Запорізька політехніка»

МЕТОДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПРОДУКЦІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

У сучасних умовах розвитку економіки України та активізації глобалізаційних процесів питання забезпечення якості продукції набуває особливої ваги. Високий рівень якості стає ключовим інструментом у конкурентній боротьбі та важливим чинником підвищення ефективності

функціонування підприємств. Запровадження інноваційних систем управління якістю сприяє оптимізації виробничих процесів, розширенню товарного асортименту та зміцненню позицій компаній як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках, що є критично важливим в умовах економічної нестабільності, спричиненої війною та порушенням звичних логістичних ланцюгів.

У контексті зростаючої глобальної конкуренції та обмежень на експорт, викликаних воєнними діями, особливої актуальності набуває питання забезпечення конкурентоспроможності продукції. Використання морально та фізично застарілого обладнання на багатьох підприємствах обмежує їхні можливості ефективно конкурувати, що зумовлює потребу в оновленні технологій, інвестиціях у енергонеалежність та пошуку нових ринків збуту [2, с. 242; 1, с. 94]

Ключовим показником успішності підприємства є його здатність до ефективного позиціонування продукції, випередження конкурентів і задоволення потреб споживачів. Конкурентоспроможність визначається сукупністю характеристик товару: якістю, безпечністю, собівартістю, інноваційністю, здатністю адаптуватися до змін ринку та відповідністю міжнародним стандартам, зокрема вимогам ЄС щодо екологічності та безпеки харчових продуктів.

До основних чинників підвищення конкурентоспроможності належать дотримання стандартів якості, ефективне управління витратами, впровадження інновацій, орієнтація на зміну споживчих потреб, а також здатність адаптуватися до викликів, пов'язаних із логістикою, енергетикою та безпекою в умовах війни. Особливе значення має дотримання принципів сталого розвитку, включаючи екологічну безпеку, раціональне використання ресурсів та енергоефективність.

Сучасні технології - цифровізація, автоматизація, роботизація, Інтернет речей, концепція Індустрії 4.0 та розвиток «зеленої» енергетики - відкривають нові горизонти для підвищення продуктивності, покращення якості продукції та зниження витрат. В умовах війни та нестабільного енергозабезпечення ці технології дозволяють зберігати безперервність виробництва, гарантувати безпечність продукції та оперативно реагувати на зміни ринку, що є критично важливим для стратегічного розвитку галузі та інтеграції українських виробників у європейський ринок [1, с. 94].

Серед ключових методів забезпечення конкурентоспроможності продукції виділяють:

- Систему управління якістю - вона є основою економічного механізму підприємства, а політика якості визначає стратегічні пріоритети, спрямовані на виробництво безпечної та якісної продукції, що відповідає міжнародним стандартам і вимогам споживачів [2, с. 243].

- Використання інноваційних технологій - модернізація виробничих потужностей, впровадження енергоощадного обладнання та новітніх технологій є необхідними умовами для підвищення конкурентоспроможності, особливо в умовах енергетичних обмежень і порушеної логістики [1, с. 95].

- Розширення товарного асортименту - підприємства, які впроваджують сучасні системи управління якістю, здатні розширювати номенклатуру продукції, підвищуючи ефективність діяльності та зміцнюючи ринкові позиції [2, с. 242].

- Зростання продуктивності праці та оптимізація витрат - ці чинники дозволяють удосконалити виробничі процеси, зменшити собівартість продукції та підвищити її якість, що особливо важливо в умовах обмежених ресурсів і кадрових труднощів, спричинених війною [1, с. 95].

Окрім традиційних підходів, підприємства дедалі активніше впроваджують технологічні інновації, які трансформують виробничі процеси.

Серед провідних технологічних трендів, що впливають на ефективність і стійкість харчової промисловості, варто виокремити:

- Індустрію 4.0 - цифрову трансформацію виробництва з використанням Інтернету речей, великих даних, хмарних технологій і кіберфізичних систем. Це сприяє створенню «розумних» фабрик із високою гнучкістю та продуктивністю, що особливо актуально в умовах війни.

- Digital Twin - цифрові двійники виробничих процесів, які дозволяють моделювати роботу в реальному часі, оптимізувати процеси та передбачати збої без ризику для реального виробництва, що мінімізує втрати в умовах обмежених ресурсів.

- Інтернет речей - мережа сенсорів і пристроїв, які контролюють параметри середовища та обладнання, забезпечуючи точність, безпечність і зменшення браку продукції.

- Автоматизацію та роботизацію - використання роботизованих систем для виконання рутинних операцій, що підвищує продуктивність, стабільність якості та санітарні стандарти.

- «Зелену» енергетику - впровадження сонячних панелей, біогазових установок та енергоощадного обладнання знижує витрати на енергію, зменшує викиди та підвищує екологічну привабливість підприємства, що сприяє залученню європейських партнерів і фінансування [1, с. 95–96].

Ці технології змінюють підходи до виробництва харчової продукції, створюючи передумови для зростання конкурентоспроможності українських підприємств як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках.

Отже, конкурентоспроможність продукції визначається її якістю, інноваційністю, ефективністю виробництва та відповідністю сучасним ринковим вимогам. Традиційні методи, як-от управління якістю, технічне

оновлення та оптимізація витрат, залишаються актуальними, однак сучасні підприємства дедалі частіше звертаються до технологічних інновацій.

Використання рішень Індустрії 4.0, цифрових двійників, Інтернету речей, автоматизації, роботизації та «зеленої» енергетики сприяє підвищенню ефективності, якості продукції та стійкості виробництва. Дотримання принципів сталого розвитку, соціальна відповідальність і прагнення до енергетичної незалежності формують додаткові переваги на ринку.

Поєднання перевірених підходів і новітніх технологій дозволяє українським підприємствам зміцнювати свої позиції, адаптуватися до викликів війни та економічної нестабільності, а також відповідати європейським вимогам до якості та безпеки продукції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Страшинська, Л., & Страшинський, В. Вплив сучасних технологій на забезпечення конкурентоспроможності продукції харчової промисловості. *Розвиток міста*. 2025. 3 (07). 94–101. URL: <https://doi.org/10.32782/city-development.2025.3-13> (дата звернення 30.03.2026).

2. Терлецька, Ю., Кравчук, А. Управління якістю продукції у системі забезпечення конкурентоспроможності підприємства. *Молодий вчений*. 2022. 1 (101). 242–245. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-1-101-49> (дата звернення 05.04.2026).